

Întâlniri

Despre firesc

O întâlnire cu DAVID PRODAN la cei nouăzeci de ani ai săi. Mi-o dăruiește studioul de televiziune clujean într-o după-amiază cenușie. Primele minute nu-mi pot exprima panica: interviul e, evident, smuls, pătrunderea în biblioteca istoricului seamănă teribil cu o efracție. Nu vrea să fie văzut, nu iubește publicitatea. Are gesturile unei ființe incolțite și uluirea în fața îndrăzneții și insistenței reporterului nu e nicidecum jucată. Fiecare om are ceva de ascuns, are zona lui de umbră în care să se poată retrage, să fie la el. Nu are nimic de spus. Dacă vrea, numai dacă vrea, spune în scris ce are de spus. Nu-l poate sili nimeni...

Cu răbdarea pe jumătate impertinentă a celui care știe că nu-și poate îngădui să piardă o asemenea șansă, reporterul nu se cînteste. Pune primele întrebări. David Prodan o întâmpină pe fiecare cu o privire iute peste umăr și un mic hohot de ris, dezarmat și dezarmant. Întrebările sint aruncate, una cite una, în ridicol — sint tentative de a da importanță unor lucruri care au această importanță în ele însele, nu au nevoie de investituri reportericești. Oricum, obișnuiește-te cu ideea că tot ce faceți voi e fără valoare documentară, simple efemeride... Nu-l învidiez pe Constantin Mustățea, care mai pune o întrebare despre greutățile cu care s-a luptat decenii în șir istoric. Aceeași reacție: David Prodan nu se lasa atras înspre birfa mărunț, Mizeriile îndurate, eșecurile din vina lui ori a altora, dușmăniile, intrigile, rădăcirile sint toate omenești, simple accidente, cu nimic senzațional în ele și care au valoare doar împreună cu toate accidentele omenești: laolaltă și în deplină ignorare de sine fac istoria. Pentru David Prodan sint la fel de vii și de străine de vorbele mari ambele însușiri ale firescului, între care doar topica gleege binele de rău. Cunoaște mai bine decît mulți alții blazonul „doar sintem oameni”, în numele căruia este posibilă coexistența, dar și formula abdicării, la fel de omenești, a lui „doar oameni sintem”, care iartă scăderi și umilințe în numele aceleiași coexistențe. O înțelegere profundă a mecanismelor istorice. O relație de un firesc absolut între istorie și cercetătorul ei împătimit. Nici unul, nici celălalt nu-și arogă dreptul de a fi mai presus. Se știu interdependenți, de o egalitate a șanselor cunoașterii cutremurătoare. Două teritorii imense, existînd unul prin altul, înaintînd în expediții reciproce de recunoaștere, frumusețea derivînd tocmai din conștiința imposibilității unei ecuații ultime și definitive. Relație-simbol a devenirii însăși.

Marile teme ale vieții sale? Are cărțile în față, le poate citi oricine: Horia, Transilvania, țărănul român. Ce să spui despre ele în două cuvinte, în fața camerei de luat vedri? Nimic decît că sint subiecte inepuizabile, că tot ce-ai făcut nu-i decît o parte dintr-un întreg de necuprins, istoria românilor. Transilvania e, firește, leagănul românismului, aici nu mai e nimic de comentat. Care este cel mai important eveniment din istoria noastră? Același ris ironic-jucăuș, acid-îngăduitor. De mirare atita naivitate din partea reporterului împotmolit în trecut. Cel mai mare eveniment? Care altul decît Unirea cea Mare?! Un eveniment atit de firesc în ordine istorică încît nu poate fi vorbit astfel, într-o conversație intimplătoare. Nici nu poate fi așezat în ierarhii și top-uri ale zilei. Ea, Unirea, este și, prin ea, sintem. Atit. Tot așa de firescă, în timp, rezolvarea problemei Basarabiei. Dacă cel mai mare popor din estul european nu va ști să-și păstreze ființa națională, nu merită mai mult...

Uitînd, parcă, de interviul pe care îl tot refuză de o jumătate de ceas, David Prodan povestește o anecdotă reproducută într-o carte de-a sa: Un nobil, trunfaș milenarist, îl întreabă — de la înălțimea calului său —, pe un țărăn român: „Cînd veți sărbători și voi, românii, o mie de ani de cînd sinteți pe aceste pămînturi?” Țărănul e uitit de timpă, aroganța ignoranță a nobilului. El privește dezarmat și dezarmant, cum numai firescul poate privi nefirescul, și răspunde: „Păi, noi sintem de-aici!”

Irina PETRAS

Bogdan HANU

LINIȘTE

în cele din urmă ești tot mai liberă să domni

modul tău de existență este la suprafața lucrurilor

te ascunzi umilă în praful drumurilor în jocul de lumini al epidermei în miezul lunecător al zilei în căușul cald încă al minilor

prin parcuri din culcușurile tale atîrnă cîteva fire rupte ale unor întîlniri marionetă fraze aglutinate pe nervul unui gest sub lentila aburită a inchipuirii

ești presiunea rece care întîmpină primele mișcări

renăști continuu în fîntina amiezii și deopotrivă dai contur absenței

nu ai intrări și ieșiri ești mai reală decît apa focul aerul

pe toate le inunzi le arzi le respiri

liniște ești masca optimistă a resemnării

de ce o ții mereu ca pe o umbră în spatele tău dacă vorbești în numele ei/ dacă pe urmele tale ajuņ doar la ea dacă pe unde treci rămîne doar urma ei viscoasă de melc și dacă te-ai uscat într-atît încît nu mai poți fi decît coajă

PASUL

măcar dacă ai înțelege pasul pe care-l faci următorul poate nu ai rămîne acolo unde ești acum rob al imaginii paralizat de batalioanele friicii care inunda șira spinării (o flacără mai ardea încă ieri ca o parabolă a monologului) literale mai încercau să oprească iluzia crudă a limbii (ele sint legi cuvintele erezie) simple vase de lut în vitrina carbonizată a istoriei pe buze de fum mai alerga o voce alungată de fisurile

Iacob FLOREA

Scrisoare către Julio Cortazar

Abia după trei zile am aflat că Julio Cortazar murise. Am ieșit în stradă. Era o zi liniștită și luminoasă, neobișnuită pentru luna februarie. Un bărbat căzuse pe trotuar. Sau poate pur și simplu se chiroise de durere. Din cînd în cînd zvicnea dintr-un picior slăbănog și pârós, cracul pantalonului i se ridicase pînă aproape de genunchi. Nu-l băga nimeni în seamă. L-am privit o vreme, apoi m-am lăsat păgubaș și am luat-o pe o stradă laterală. Încercam, nu fără o anume greutate, să-mi amintesc un număr de telefon.

În fața mea o pereche înainta anevoie. Privind silueta subțire a fetei, am simțit nevoia să aud ce-și spun. Cuvinte de dragoste, desigur. El, mai înalt cu un cap, umeri lați, cu mina petrecută după mijlocul ei. Un sărut scurt, ușor teatral, fata își încetinește mersul, o rafală de vînt îi zburlește părul. Imediat m-a cuprins un sentiment de participare.

— Așa, întreabă el. Așa?
— Și fata, dîndu-și părul după ureche, clătîna din cap:
— Nu, nu așa. El o făcea altfel. Nu mi s-a

deschise în lucruri în suburții și gări aici se destramă din cer nînsori sentimentale se răsfire imperceptibil peste gropi

lacăte

acoperișuri aproape un imperiu cu miros de pămînt cu gust de singe

T O A M N A

gîlînd ziua stă agățată de garduri jumătate călcată de gesturi și voci jumătate îndreptată spre capătul străzii din spatele ferestrelor înghețate bătrînii o privesc fără să știe dacă va mai putea face cîțiva pași spre ei

SIMFONIE MENTALĂ PE FONDUL ESTOMPAT AL CLAPELOR IMAGINAȚIEI (Rădăuți I)

să glisezi pe muchia șlefuită a cuvintelor pînă ce cazii în prezentul propriei voci ca un zar pe o masă rotundă ca un răspuns pe treptele întrebării ca secunda aceasta în trupul de gheață al amintirii

te grăbești să prinzi raza care zgîrie realitatea prăfuită a străzii

și nu știi că peste toate noiembrie asaltează safe-urile existenței tentaculele amintirii sufocă privirea inventată spre o ușă deschisă

(Rădăuți II)

sint obiectele existențele sursă pentru festinurile minții pentru orgiile ei regale și orbe au apărut pe străzi

insule în derivă insule absorbite pe liniile de forță ale obișnuinței — străzile aceleași pe care simți istoria stratificată în căușul clipei așa cum flacăra se desface în liniștea cenușii pui capcane tu timpului

mai întimplat niciodată.

După felul cum a dat din mină, mi-am dat seama că tînarul nu pricepuse mare lucru. Neștiința lui mă învioră. M-am gîndit chiar că în locul lui aș fi fost mult mai convingător. Fata a întors capul și s-a uitat peste umăr. Avea o față albă, cîțiva pistrii la rădăcina nasului, ochi mongoloizi, gura întredeschisă. Am schițat un zîmbet. Fața ei nu trăda nimic, a încercat doar să se oprească. Băiatul mi-a aruncat o privire care nu prevestea nimic bun, apoi a tras-o după el. Fata s-a mai întors o dată sau poate mi s-a părut. Oricum mi-a venit o poftă nebună să i-o smulg din brațe.

I-am depășit, potrivindu-mi ceasul după cel al primăriei care bătea ora patru. În acel moment mi-a trecut prin minte să încerc. Adică să fac exact ce făcusem cu trei zile în urmă, începînd de la ora patru. (Nu știu de ce am rămas cu ideea că Julio Cortazar a murit după ora patru. Cu trei luni în urmă îi trimisesem o scrisoare. N-am primit răspuns. Nici nu știu dacă a mai apucat s-o citească).

M-am îndreptat spre restaurantul gării. Am comandat o ciorbă de burță. Pentru ca totul să decurgă întocmai, ar fi trebuit să beau și o bere. N-aveam nici un chef, dar în cele din urmă am cerut-o. În fața restaurantului oame-nii păreau să se miște cu mult mai încet, rămîind o vreme lipiți de geam. În jur, lume puțină, lumina palidă a becurilor, un miros greoi de zarzavat conservat sau de varză murată sau ceva asemănător. La una din mese mi s-a părut că o văd pe Ana. M-a cuprins un fel de teamă; o neliniște de actor care descoperă la ultima repetiție apariția în text a unui cuvînt nou. În urmă cu trei zile, înainte de ora patru, ne despărțisem.

E greu, dacă nu imposibil, să povestești cum ai întîlnit o femeie. Tatonările, micile tale umilințe, insistența, refuzul ei categoric pentru ca, deodată, să o descoperi în fața ușii, un zîmbet scurt, o ridicare ștregărească din umeri. Fără să-ți poți ascunde nedumerirea, o inviți înăuntru, ea pășește egal, lasă geanta pe mășuța cu trei picioare, leapădă pardesiul ca o femeie obosită după o zi de muncă, tu nu ți-ai revenit încă, dar ești pe urmele ei. Se oprește în pragul sufrageriei, dar oprirea ei nu are aerul unei recunoașteri a locului, ci seamănă mai mult cu o trecere în revistă de parcă ar fi vrut să se convingă că nu lipsește nimic și toate sint la locul lor. Sofaua din piele pe peretele scurt al camerei, cărțile aruncate la întimplare, fotoliul, masa de scris, farfuria cu struguri, un peisaj în acuarelă, un afiș, scrumiera plină ochi pe un scaun impro-

ceasuri care bat ca inimile celor uitați ca inimile — simburii ai pămîntului care rodesc sub pașii umezi ai dimineții

și îți spul de-ar mai fi puțînă secundă în inimă de-ar mai fi puțîn cer peste frunți cînd noiembrie asaltează totul ca un zid

cînd în noiembrie viitorul ca un zid

Petru SCUTELNICU

DORINȚA

Se revărsa memoria secolului aburul iluziilor imiresma piața cuvintele sint hainele în care ingerii umbă prin lume

LA MARGINE DE VIS

Reparăm vise nisipul din cuvinte se așeza la marginea nopții de după colțul singurătății apăreau ingeri

ARHIVA DE SENTIMENTE

Frica întînsă pe cimentul din holul cinematografului directorul arhivei de sentimente spaima ca o reptilă adulmecînd întunericul mi-am scos o mîna din visul tău afară strada încolțită pe retină strada respiră

SUB IUBIREA TORENȚIALĂ

Soarele torențial răpăie pe acoperișuri se aude umbra ta julindu-mi pielea zgomotul morții cînd caută prin pod ore de nisip

vizat din cărți și reviste. Te uiti la ea și la minile tale care parcă și-au căpătat o anume independență, simți că e ceva la mijloc, fără să știi ce anume, îi arăți fotoliul fără nici un cuvînt. Vag amuzată, ea se plimbă prin cameră, o auzi țîlînd de vreo cîteva ori. În sfîrșit, o întrebi dacă nu dorește o cafea și te îndrepti spre bucătărie fără să mai aștepti răspunsul.

La întoarcere, te oprești în ușă și o privești cum stă picior peste picior pe sofa din piele, puțîn întoarsă cu spatele spre tine, sprijinită în cotul minii drepte, farfuria cu struguri în mina stîngă. Degetele subțiri ciugulesc cîte o boabă de strugure și se retrag încet spre gura întredeschisă. Deslușești, pe neașteptate, în fiecare gest al ei ceva studiat, o cochetărie, o vagă complicitate cu interiorul. Te simți atras de familiaritatea minii, a trupului, a mișcărilor tacticos inventate, aburii cafelelor își învâluie fața și încetul cu încetul înțelegi că nimic din încăperea nu mai este doar al tău.

În restaurant era liniște ca într-un muzeu în care a intrat o trupă de soldați. M-a bătut gîndul să renunț la ciorba de burță și la bere și să o iau din loc. Tocmai atunci am descoperit mina fetei, punîndu-mi un șervețel la îndemînă și ciorba în față. I-am aruncat o privire, întîrziînd o clipă mai mult asupra sînilor ei. Fata a zîmbit profesional și s-a îndreptat spre altă masă. Din nefericire, Ana stătea tot acolo, protejată de semiobscuritatea localului. Aș fi putut face un compromis. Unde există dragoste, există și compromis. Între mine și Ana nu mai era dragoste.

Am început să mînc. La o masă alăturată, un bărbat pipiriu cu pălăria în mină se apleca din cînd în cînd într-un fel care se voia cît mai intim, sperînd să-l bage cineva în seamă:

— Pardon, dați-mi voie să vă ofer o bere. — Lasă-ne, dom'ne, în pace! s-a întors spre el o față ciupită de vărsat. Dacă ești beat, du-te acasă!

— Boierilor, am onoarea să vă ofer o bere... Celălalt a țîșnit în picioare, în spatele lui scaunul s-a răsturnat cu zgomot.

— Fă bine și șterge-o! Ai făcut cam multe adîionale, i-a mai zis, împingîndu-l cu mina Pipiriu s-a retras cu spatele cîțiva pași, a făcut stînga-mprejur și s-a depărtat, clătîind din cap. Parcă nimerise acolo din întimplare, iar fața lui descumpănită putea să o pui pe seama pălăriei mototolite pe care tocmai și-o descoperise în mîini.

Nu mă simțeam deloc în apele mele. Am încercat să mă gîndesc la ceva. De inventat,